

"האף והזר"ר"

במקום להתווכח על איך ללכת, לשים לב להולכים.

ברכת האילנות המתחדשים בתנופת הצמיחה בימים אלו של אביב ניסן, לצד הסערה החברתית שעוברת עלינו בימים אלו בארץ, מהווים שתי סיבות מצוינות לחזור לסיפור עתיק ורלוונטי של רבי נחמן- "מעשיית העץ והדרך". זהו סיפור שמונח בתוך סיפור המסגרת המפורסם 'שבעת הקבצנים'- הסיפור המתאר אילן פלאי ואת הניסיון האנושי להעפיל אליו ומהדהד חזק בימים אלו כפי שאבקש להראות כאן.

כי פעם אחת הייתה קבוצה של בני אדם, שהיו חוקרים ודורשים - הנה לכל חיה יש לה צל מיוחד, ורק באותו הצל היא רוצה לנוח. וכן יש צל מיוחד לכל חיה וחיה, כי כל חיה בוחרת לה איזה צל, ורק באותו הצל המיוחד לה היא רוצה לשכון. וכן לכל עוף ועוף יש ענף מיוחד, שרק באותו הענף הוא רוצה לשכון. על כן חקרו אם אפשר למצוא אילן כזה, אשר בצלו ישכנו כל החיות. שכל החיות יבחרו בו וירצו לשכון בצל זה האילן, ועל ענפיו ישכנו כל ציפורי השמים.

וחקרו שנמצא אילן כזה. ורצו ללכת אל האילן כי אין לשער את העונג המופלא שיש שם אצל אותו האילן, כי יש שם כל העופות וכל החיות. והחיות שם אינן מזיקות. וכל החיות והעופות מעורבים יחד וכולם שמחים ומשחקים שם יחדיו, ובוודאי תענוג גדול מאוד להיות שם ליד האילן.

וחקרו להיכן צריכים ללכת כדי לבוא אל אותו האילן, ונפלה ביניהם מחלוקת על כך. כי זה אמר, שצריכים ללכת לצד פלוני למזרח, וזה אמר למערב, וזה אמר לכאן, וזה אמר לכאן - עד שלא היו יכולים להכריע לאיזה צד צריכים ללכת כדי לבוא אל האילן.

ובא חכם אחד ואמר להם: "למה אתם חוקרים באיזה צד ללכת אל האילן? בדקו תחילה מי ומי האנשים שיכולים לבוא אל האילן. כי לא כל אדם יכול לבוא אל האילן, אלא רק מי שיש לו את המידות והתכונות של האילן. כי האילן יש לו שלושה שורשים - שורש אחד הוא אמונה, והשני הוא יראה, והשלישי הוא ענווה. וגוף האילן הוא אמת, ויוצאים ממנו ענפים. ועל כן אי אפשר לבוא אל האילן, אלא מי שיש בו מידות אלו."

וקבוצה זו של בני אדם, הייתה ביניהם אחדות גדולה מאוד, ולא רצו להיפרד זה מזה, שמקצתם ילכו אל האילן ומקצתם יישארו. כי לא היו כולם ראויים לבוא אל האילן, אלא רק קצת מהם שהיו בעלי המידות הנ"ל. על כן התעכבו כולם. ואלו שהיו צריכים לכך היו יגעים וטורחים שיהיו בהם גם כן המידות הנ"ל, כדי שיהיו כולם ראויים לבוא אל האילן.

וכן עשו. ויגעו וטרחו עד שהיו בכולם אלו המידות הנ"ל. וכשבאו כולם לאלו המידות, חשבו כולם בדעה אחת והסכימו כולם על דרך אחת ללכת בה אל האילן.

הסיפור פותח בתיאור של קבוצת אנשים ששמו לעצמם למטרת חיים לגלות כיצד ניתן לחיות בהרמוניה. כידוע, כל מין של חיה ועוף זקוק לתנאים אחרים כדי לשגשג ולפרוח, כמונו ממש. עמדו להם אותה קבוצת אנשים ושאלו את עצמם האם יש מקום שבו כולם מרגישים בבית, כולם נמצאים במיטבם, במקום הנוח שלהם, מקבלים את ה"צל" של עצמם ואת של האחרים גם יחד, מוצאים ענף לשבת עליו בטוחים. הבשורה הטובה - יש מקום כזה. הבשורה הרעה - בני האדם לא נמצאים שם.

אלא שכדרכם של בני האדם, בעודם מבקשים הרמוניה, הדבר הראשון אותו הם עושים זה לריב. וכך מתפתחת מריבה על אודות הדרך הנכונה להגיע אל היעד. האחד אומר ימין, השני שמאל, ומכאן לשם במקום להתקדם הם נתקעים במקום.

לא ידוע באיזה שלב של הוויכוח הגיע החכם המסתורי וכמה זמן אותה חבורת אנשים הייתה "משותקת" מעשייה חיובית ועסוקה במחלוקת, אבל הוא הגיע ואתו סוד: השאלה האמתית אינה מה הדרך להגיע אל האילן הפלאי, אלא מי יכול להגיע אליו. לאילן יכולים להגיע רק אנשים שמחזיקים במידות נפש של יראה, אמונה ואהבה - שלוש מידות שעל פי ר' נחמן מצמיחות אמת. אמת לגבי המקום שלנו בבריאה, אמת לגבי הדרך להתנהל בעולם. מעניין לראות שלכל החיות והעופות כבר יש מקום באילן הפלאי, דהיינו, כבר חיות מתוך יראה, ענווה ואמונה. אבל בני האדם עוד לא שם, יש להם עוד עבודה לעשות.

וכאן מגיע לדעתי הסוד האמתי של הסיפור. אותה קבוצה של בני אדם, שלא יכלו להסכים על הדרך הנכונה לחיים טובים ומלאים, לא רצו להיפרד זה מזה היות והייתה ביניהם אחדות גדולה מאוד, מתוך ההסכמה על היעוד המשותף שלהם. כמובן שהיו ביניהם אנשי אמת, שיכלו למצוא את דרכם אל האילן בכוחות עצמם. אך היום שם גם אנשים שלא מחזיקים במידות הללו. אנשים ספקנים, אנשים חסרי אמונה, אנשים גאוותנים, אנשים שאין בהם יראת כבוד לכלום. אך למרות המידות הבעייתיות היה חוט של חסד משוך על כולם - הרצון הגדול באחדות. רצון זה הוא שהשאיר את אנשי האמת להדריך את האחרים בתהליך הארוך של תיקון המידות. רצון זה הוא גם מהשאפשר לאחרונים להתמסר לתהליך, עד שהגיעו כולם למידות הנדרשות להגעה לאילן.

או אז נפתחה להם הדרך והם צעדו בה כאיש אחד בלב אחד. בסוף הסיפור לא ברור לגמרי אם החבורה אכן הגיעה אל האילן הפלאי ומה היה להם שם, אבל בדרך הם הרוויחו את עצמם, קהילה צומחת ומצמיחה, שלמרות השונות בין חבריה יש להם בסיס של אמת.

אנחנו נמצאים היום בתקופה לא פשוטה. תקופה לא פשוטה ביחס בין האדם לבריאה תקופה לא פשוטה במצב בתוך העם. אני מאחלת לנו שנלמד מסיפורו של ר' נחמן את כוחה של אחדות, היכולת שלנו לתרום זה לזה ואת העונג הנפלא של חיים בהם אנו תומכים זה בזה ולא מאשימים זה את זה. אז, אז אולי נמצא את הדרך שלנו לעץ החיים כעם וכאדם.